

førerens Pligter tilregnes ham som Embeds- overtrædelser og Bestillingsbrud, der kunne straffes efter Straffelovens Regler derom. Der er dog vel ikke Tale om at tage andet i Betragtning paa denne Maade, end hvad der er sket i selve Retten og over for denne.

Saa kommer jeg til hele den *borgerlige Retspleje*, og det er jo en meget væsentlig Del af det hele. Det var det mest omfattende af de Lovforslag, der oprindelig vare forelagte, og dog var det det, hvori der fandtes de færreste Punkter, vi fandt Anledning til at stille Ændringsforslag til, og de Ændringsforslag, der bleve stillede, vare om ikke alle, saa dog næsten alle, stillede enstemmigt fra Folketingsudvalgets Side. Det er heller ikke overmaade mange Punkter, Landstinget har fundet Anledning til at ændre ved denne Del af Lovforslaget, men der findes dog alligevel vigtige Punkter iblandt dem. Saaledes først med Hensyn til *Sagsomkostninger*. Efter den nu gældende Ret er det jo saadan, at i alle Sager, hvor Retten skønner, at der har været nogen Grund til at lade det komme til Proces, hæves Omkostningerne, det vil sige, hver betaler sine. Men den ny Hovedregel er den, at den tabende altid skal betale Modparten Sagens Omkostninger fuldt ud uden Hensyn til, om han har haft nok saa megen Grund til at procedere. Naar blot det endelige Resultat, om end maaske først ved Højesteret, er det, at han faar Uret, skal han betale Sagens Omkostninger i alle Instanser. Det var den, jeg tør vel nok sige haarde Regel, som var givet fra Kommissionens Side. I Principet var ingen af os uenige om, at der i høj Grad trængtes til Skærpelse af den nuværende Tilstand i den Retning, her er Tale om, men vi fandt at kunne lempe lidt derpaa ved at give Retterne noget friere Hænder til at fravige denne bestemte Regel, og det vedtog vi enstemmig her i Tinget. Landstinget er der gaaet tilbage til Kommissionens Strenghed. Det er en Strenghed, der er meget behagelig for den, der vinder sin Sag i sidste Instans, men tilvisse lige saa ubehagelig for den anden Part. Man kan sige, at Folk kunne lade være at procedere, naar deres Sag ikke er ganske klar, men det er dog ikke alle, der ønske at lade deres Ret falde, forinden de have set en Dom for det, og jeg vil ogsaa sige, at ikke alle bør gøre det. Med Hensyn til *Vidner* har Landstinget gjort en Del Forandringer ved Vidnepligten, har dels udvidet den, dels indskrænket den paa forskellige Punkter, som jeg ikke her

skal komme nærmere ind paa. Et Punkt var der, som blev bragt ind fra nyt her i Tinget, det var det, at Redaktører og Redaktionssekretærer skulde være fri for at afgive Vidnesbyrd om, hvem der havde indsendt en Artikel til Optagelse i Bladet. Det er strøget i Landstinget. Der er en anden Forandring fra Landstinget, som har ikke ringe Interesse, maaske større, end det ved første Øjekast synes. Dette siger jeg udtrykkelig, fordi det er en Ændring, som blev indført i Landstinget, hvis jeg ikke tager fejl, efter Indstilling fra *hele* dets Udvalg. Jeg beklager det, fordi jeg ser det som en farlig Forandring. Det er med Hensyn til Vidneafhøringen. Det er jo en Hovedgrundsætning i den ny Retspleje, at Dommerne skulle se med egne Øjne og høre med egne Øren ogsaa de Vidner, paa hvis Forklaringer der skal dømmes. Ganske vist har man baade fra Kommissionens og fra vor Side maattet bøje noget af fra den fulde Gennemførelse heraf af Ængstelse for de Omkostninger, det vilde medføre, om Vidnerne absolut skulle møde for Retten, selv om de skulle rejse fra Skagen til København eller opholde sig mange Dage uden for deres Hjem. Dette har man ikke turdet forlange over for Underretterne, der er Afstanden, naar Jernbane og Dampskib kunne benyttes, sat til 9 Mil, ellers kun til 3 Mil. For Landsretterne er det henholdsvis 18 og 6 Mil. For Højesteret bliver der som Regel ikke Spørgsmaal om Vidneførsel, men hvis der bliver det, vil Retten kunde kræve Vidnernes Tilstedekomst uden Hensyn til, hvor de bo. Med disse Begrænsninger, fremkaldte af økonomiske Betæneligheder, fastholdt man i øvrigt det, at *alle* de, der skulle dømme i en Sag, skulle selv høre Vidnerne, og at Vidneforklaringerne skulle afgives under fuld Offentlighed. Det byder jo Grundloven som et overmaade betydningsfuldt Led i den ny Retspleje, offentlig og mundtlig skal den være. Nu forandrer Landstinget det saaledes, at det overlades til *Rettens Skøn*, om den vil afhøre Vidnerne under Sagens Forhandling i selve Retslokalet for aabne Døre, eller om den vil afhøre dem underhaanden. Der er en anden Ting, der er forandret, vedrørende Vidneførelsen, af ikke ringe Betydning. At det skal være Parterne og ikke Dommerne, som afhøre Vidnerne var allerede gennemført for Landsretternes Vedkommende i det oprindelige Forslag, men for Underretternes Vedkommende var der gjort stærke Indskrænkninger deri. Der kunde Retten,